

Otternes bygdetun.

Kulturhistorisk vurdering.

I det store bokverket Norske bygder, bnd. 4 fra 1937, skriver Gisle Midtun i artikkelen Sognahus: *No er det snautt att eit einaste urupla stort tun..* [i Sogn]. Mellom de få fellestunene han trekker frem som ennå var i behold, er Otternes. Dette var for 70 år siden. I dag er Otternes det klart mest autentiske fellestunet som ennå er bevart i Sogn og Fjordane. Det er store antikvariske kvaliteter knyttet til tunet, og på mange måter har det like stor kulturhistorisk verdi som de mer berømte klyngetunene som er tatt vare på i Hordaland: Havråtunet på Osterøy, Mølstertunet på Voss og Agatunet i Ullensvang.

Alderen til bosetningen på Otternes er usikker. Det er ikke foretatt arkeologiske undersøkelser i eller ved tunet. Et løsfunn av en Vestlandsøks på Tomasgarden kan tyde på aktivitet allerede i Yngre Steinialder, men et slikt funn er alt for lite til å antyde noe om fast bosetting på denne tiden. Videre er det påvist skålgrøper på et av trinnene i steintrappen foran Nystova på Guttormsgarden. Denne hellen skal etter sigende være funnet i tunet, men på samme måte som med steinøksen gir ikke et slikt funn noe sikkert bevis for bosetning. De syv gravrøysene på Fronnes viser med stor sannsynlighet at det har bodd folk i området i forhistorisk tid, men det behøver nødvendigvis ikke å ha vært på Otternes. Nyere arkeologiske undersøkelser fra liknende gårder i indre Sogn, gjør det likevel rimelig å anta at gården har vært bebodd både i middelalder, jernalder og muligens enda tidligere. Selve tunstrukturen er det vanskelig å ha noen formening om, men alt i 1522 var her to bruk, i 1563 var det tre. Senere har det vært både fire og fem bruk i tunet. Det er lite sannsynlig at strukturen i tunet tidligere kan ha vært særlig annerledes enn det som er kjent i dag. Bare gjennom arkeologiske undersøkelser i tunet og på innmarka vil det være mulig å få sikrere informasjon om gårdens og tunets eldste historie.

Ved en vurdering av Otternes er det viktig å være klar over at verdiene i tunet er knyttet til flere ulike forhold, ikke bare alderen på bosetningen og de enkelte bygningene. Det at *helheten* i tunet er så godt ivaretatt er i seg selv en vesentlig kvalitet (25 av tidligere 30 bygninger står på sine opprinnelige tufter, et hus er flyttet, 3 mindre bygninger er tatt bort og et er ramlet ned). Som nevnt er det uhyre sjelden i dag å finne et så komplett anlegg hvor alle de vesentlige bygningene til fire bruk i et fellestun er i behold. Selve utformingen av tunet er også spesiell. Bygningene i den nordvestre delen ligger som et typisk vestnorsk klyngetun, mens strukturen i den sørlige delen minner mest om et rekketun. Dette var den andre vanlige tunformen på Vestlandet. Midtun beskrev det på denne måten i 1937: *På Åtrenes i Aurland hev me som ei millomform millom Holum og Upptun. Husi stend både i rekkjor og i ein krull.*

En annen faktor som er vesentlig for verdivurderingen er at bygningene og tunet fremstår med stor grad av *autensitet*. Reparasjoner og vedlikehold har vært utført med pietet og respekt for den tradisjonelle byggeskikken i tunet. Dette gjør at bygningene i stor grad har beholdt sitt opprinnelige preg, og det er lett å forstå hvilken funksjon de har hatt. Dessuten dokumenterer flere av bygningene sett i sammenheng viktige trekk i utviklingen av håndverksteknikker og konstruksjonsprinsipper fra slutten av 1600-tallet frem til midten av 1800-tallet og senere. Muligheten til å studere slike endringer i byggeskikken over tid i det samme tunet, er en verdifull kvalitet i seg selv.

En konsekvens av at bygningene har beholdt så mye av sitt opprinnelige preg, er at mange *verdifulle bygningsmessige detaljer* er bevart. Eksempler på dette er særpregete ildsteder, halvlemmer med galleri og utvendige skyvelemmer under vinduene. Dette var karakteristiske elementer for byggeskikken i indre Sogn, men er uhyre sjelden å finne i dag. Det er direkte oppsiktsvekkende å finne så mange slike spesielle bygningselementer ivaretatt i ett tun.

De mange ulike bygningstypene som er bevart gir stor *variasjonsbredde*, og tunet får derfor stor *historiefortellende* og *pedagogisk* verdi, både når det gjelder bosetningshistorie, tradisjonell byggeskikk og håndverkstradisjoner. I kombinasjon med bygningenes autentiske og opprinnelige preg, gir dette tunet også stor *opplevelsesverdi* både for skoleelever og turister, men og for fagfolk med interesse for byggeskikk og arkitekturhistorie.

Tilstandsvurdering, istandsettingsplan med kostnadsberegning.

Arbeidet med rapporten har basert seg på en rekke synfaringer i perioden mai – september 2008. Samtlige bygninger har vært besiktiget, de fleste flere ganger for å få oversikt over kvalitet, tilstand og nødvendige tiltak. I tillegg til den følgende verbale beskrivelsen av hvert enkelt hus, er det også laget en omfattende fotodokumentasjon av samtlige bygninger. Denne vil bli oversendt Aurland kommune på CD. Den er ment å være en visuell dokumentasjon av tilstanden september 2008, med tanke på fremtidig arbeid i tunet.

En god del av bygningene ble satt i stand og dermed reddet i perioden 1983-1996. Arbeidet, som ble ledet av Knut Olav Lie, er utført på en førsteklasses måte og holder høy håndverksmessig standard. Som tidligere nevnt er det opprinnelige preget i tunet ivaretatt på en svært god måte. Dessverre var en del av materialene som ble benyttet den gang ikke gode nok, og noe av det som ble gjort i denne perioden er allerede på nytt hardt angrepet av husbukk.

Tilstandsvurderingen tar utgangspunkt i situasjonen september 2008. Det er grunn til å understreke at flere av bygningene lider av svært mangelfullt vedlikehold og manglende reparasjoner. *Tilstanden vil derfor raskt endre seg til det verre, og kostnadene vil stige ytterligere, hvis man ikke kommer i gang med tiltak snarest mulig.* Jo raskere arbeidet kommer i gang, dess mer av de originale materialene, opprinnelige bygningsdetaljene og det autentiske preget vil kunne reddes.

Basert på tilstandsvurderingene av de enkelte bygningene har vi foreslått tiltak og beregnet kostnader for den type istandsetting som det erfaringsmessig vil være mulig å få støtte til fra Norsk Kulturminnefond. Dette er derfor en ren *restaureringsplan* og bare det. Alle utgifter forbundet med fremtidig bruk f.eks. strøm, vann, isolasjon etc. vil komme i tillegg. For bedre å kunne ta stilling til omfanget av den type utgifter, vil vi anbefale at det utarbeides en *bruksplan* for tunet. Dette har ligget utenfor vårt mandat. Av samme grunn har vi heller ikke foreslått noen prioritering av arbeidene, da dette rimeligvis vil henge sammen med hvordan man ønsker å bruke tunet. Men at det haster mest med de husene som holder på å dette ned, skulle være nokså opplagt.

I tillegg til istandsetting og bruk, bør det også fastlegges hvordan det fremtidige *vedlikeholdet* skal organiseres. Forsvarlig forvaltning av en så spesiell og omfattende bygningsmasse

forutsetter at det både er kompetanse og ressurser tilgjengelig til dette. Et siste punkt vi mener det haster med å få på plass er *brannsikring*. Dette har ligget utenfor vårt mandat, men vi ser med uro på at tunet pr. i dag på ingen måte er tilfredsstillende sikret mot brann.

En spesiell utfordring på Otternes er knyttet til husbukkangrep. Så godt som samtlige bygninger er angrepet i varierende grad, til dels meget aggressivt. Vi har prøvd å undersøke hva som kan anbefales å gjøre, men noen god løsning på problemet finnes ikke. Det mest effektive vil være å gasse hvert enkelt hus, men det vil etter det vi kjenner til bli uholdbart kostbart (trolig dyrere enn all øvrig istandsetting til sammen). Et langt billigere alternativ vil være terpentinsprøyting. Dette vil imidlertid medføre en ekstrem brannfare, og trolig legge begrensninger på fremtidig bruk. For de bygningene som må demonteres i forbindelse med istandsetting, kan et alternativ være å la tømmeret fryse inn på høyfjellet en vinter eller å prøve ut den store ”mikrobølgeovnen” som finnes i Aurland. Vi kjenner ikke til hvilke kostnader det vil medføre. Vår anbefaling er å være nøye med å bruke kvalitetsmaterialer i det som skiftes ut, helst kjerneved av furu, da denne er for hard for husbukken å trenge inn i. Det er påfallende at det er tømmeret i de eldste husene i tunet som er minst husbukkangrepet.

Numreringen av bygningene følger den som finnes i tunet i dag. Kostnadsberegningene er basert på erfaringstall fra lignende prosjekter. Det er lagt til grunn en timepris på tømmerarbeid på kr. 350 pr. time eks. mva. Materialpris er regnet ut fra priser ut fra sagbruk pr. 1. august 2008. Det er viktig å huske på at dette er overslag med en betydelig usikkerhet. Derfor er det for de fleste husene lagt til en pott på uforutsette utgifter på 20%. Tidsfaktoren er også viktig. For hvert år som går, vil arbeidet øke i omfang, og prisstigningen vil bli deretter. Det haster derfor med å komme i gang.

De enkelte bygninger.

Hus nr. 1: Eldhus, Andersgarden.

Antikvarisk verdi.

Laftet eldhus, opprinnelig bygning fra tidlig 1800-tallet. Tatt ned i 1984 og bygget opp i kopi, ca. 50% gjenbruk av tømmer. Viktig for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Nytt tak, nye sperr, sutak, papp, rekker og lekter. Gjenbruk av gammel takstein. I lafteveggene er ca 50% av tømmeret originalt. Rimelig god stand, men det er en del råte i sylstokken på nordveggen. Nordvestre hjørne sterkt skadet. Alle vannbord må skiftes. Høytvoksende vegetasjon (brennnesle o.l.) inntil sørveggen må fjernes.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Skifte av vannbord 4 stk.	1 000,-
Rengjøring av takstein for mose	2 000,-
Innfelling i sylstokk mot nord/reparasjon av NV hjørne	7 000,-
Senking av terreng mot syd	3 000,-
Sprøyting av tømmer med terpentin	2 000,-
Uforutsette utgifter 20%	3 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>18 000,-</u>
MVA 25%	4 500,-
TOTALBELØP inkl. MVA	22 500,-

Alle utskiftinger/innfelling er bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 2: Stall, Andersgarden (nåværende toalett).

Antikvarisk verdi.

Laftet stall, bygget tidlig på 1800-tallet. Ombygget til toalett i ene halvdel på 1980-tallet (reversibelt). Opprinnelig har stallen hatt utedo på utsiden. Stallen har opprinnelig hatt torvtak eller pannetak. Sjelden bygningstype med stor verdi for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Grunnmur i rimelig god stand.

Laftestruksjoner i varierende stand, mye må skiftes grunnet husbukkangrep og råteskader. Takkonstruksjon med noe bra, men mye dårlig sperr og sutak.

Av dører og vinduer er kjellerdøren i god stand, 2 dører og 1 vindu må totalfornyes.

Arbeidsbeskrivelse.

Hele byggets trekonstruksjon demonteres og merkes. Mindre reparasjoner av grunnmur.

Laftestokker skiftes ut/nytt tømmer felles inn under gjenoppbygging. Sperr (noe gjenbruk) og nytt sutak legges. Tekkes med nytt torvtak.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift	10 000,-
Demontering av bygning med oppmåling og merking	40 000,-
Reparasjon av gråsteinsmur	10 000,-
Gjenoppbygging av laftekonstruksjon med nødvendige utskiftninger og reparasjoner (ca. 50% nytt tømmer)	170 000,-
Ny takkonstruksjon med komplett torvtak	140 000,-
Tilbakeføring av innredning m/enkelt toalett	75 000,-
Ny utvendig utedo	10 000,-
Nye dører og 1 vindu	10 000,-
Rydding	5 000,-
Uforutsette utgifter 20%	94 000,-
<u>SUM ex. MVA</u>	<u>564 000,-</u>
MVA 25%	141 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	705 000,-

Alle utskiftninger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 3: Driftsbygning (Lån) Andersgården.*Antikvarisk verdi.*

Kombinert låve og fjøs for kyr og geit. Bygget i laftekonstruksjon tidlig på 1800-tallet. Ark og to mindre tilbygg tilføyd i 1948. Huset har opprinnelig hatt torvtak, men er i dag dekket med pannestein. Bygningen ble demontert og restaurert i 1984 med omfattende utskiftninger av dårlig treverk. Arken ble da fjernet. Bygningen er tidstypisk for distriktet og er i dag sjelden. Den har stor antikvarisk verdi i seg selv og dessuten viktig for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Gråsteinsmur er i rimelig god stand.

Laftekonstruksjonen er i god stand, men en del stokker er angrepet av husbukk.

Takkonstruksjon er i god stand, men tilbyggene har fått råteskader ved takutstikk.

Dører er i god stand.

Arbeidsbeskrivelse.

Små reparasjoner av gråsteinsmur.

Noe innfelling av tømmer i laftekonstruksjon.

Skifting av sperr i tilbygg med sutak og takrenner.

Noe utskiftninger på kledning.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift	5 000,-
Reparasjon av gråsteinsmur	5 000,-
Innfelling av tømmer i laftekonstruksjonen	10 000,-
Skifting av sperr og sutak i tilbygg	25 000,-

Nye takrenner på tilbygg	10 000,-
Opprydding	5 000,-
20% Uforutsette utgifter	12 000,-
<u>SUM ex. MVA</u>	<u>72 000,-</u>
MVA 25%	18 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	90 000,-

Alle utskiftinger/innfelling er bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 4: Stabbur, Andersgarden.

Opprinnelig bygget som lager for mat og redskap ca. 1810-20. Revet og bygget nytt som kopi 1985-88. Godkjent som lagringsrom for mat av Mattilsynet. Viktig for funksjon og helheten i tunet. I god stand, bare nødvendig med alminnelig vedlikehold. Skadd tømmer til høyre for inngangsdør må overvåkes nøye.

Hus nr. 5: Håkonstova, Andersgarden.

Antikvarisk vurdering.

Oppgitt byggeår 1810-1820. Kan opprinnelig ha vært en røykstove. Stova er lite forandret de siste hundre år. Mange fine detaljer, særlig innvendig med bl.a. halvlem mot nord, gir huset stor pedagogisk og historiefortellende verdi. Stova har stor antikvarisk egenverdi og er dessuten viktig for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Trekonstruksjonen er i rimelig god stand, men grunnet setninger i grunnen er grunnmuren fortsatt i bevegelse. Skader i taket av begrenset omfang, særlig rundt pipa. Bod på østsiden i meget dårlig stand.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Rigg og drift	10 000,-
Tømming av stova for innbo og løsøre	4 000,-
Ta ut vinduer og dører	3 000,-
Merke, og ta ned kledning for gjenbruk	9 000,-
Jekke opp stova tilnærmet vater, midlertidig	10 000,-
Demontere grunnmur, grave ned til fjell, gjenoppbygging av gråsteinsmur, kalking	265 000,-
Oppsetting av kledning, gjenbruk og noe nytt	25 000,-
Innsetting av dører og vinduer m/belistning	13 000,-
Ett nytt vindu m/innsetting	5 000,-
Måle opp og dokumentere bod på østveggen	3 000,-
Rive boden, muligens noe gjenbruk	3 000,-
Reparasjon av gråsteinsmur under bod	8 000,-
Gjenoppbygging av boden med pannetak	17 000,-

Stillas for taket m/montering	12 000,-
Reparasjon av taket, legging av gammel stein	96 000,-
Reparasjon av pipe inkl. nytt plattlodd	12 000,-
Nye vindskier, hjørnebord og avslutninger	10 000,-
Senking av terrenget på oversiden ved inngangsdør	5 000,-
Maling av huset utvendig, flikking innvendig	30 000,-
Rydding, innsetting av møbler og inventar	7 000,-
Sum	547 000,-
Uforutsette utgifter, 20%	109 400,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>656 400,-</u>
MVA 25%	164 100,-
TOTALBELØP inkl. MVA	820 500,-

Alle utskiftinger/innfellinger bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 6: Kårhus, Andersgarden.

Antikvarisk vurdering.

Laftet stove halvannen etasje, oppgitt byggeår 1810-20. Nede med ett rom og innebygget svalgang. På loftet over stova er det et blyglassvindu (trolig gjenbruk fra et annet hus) mot øst, og luke mot vest. Ytterdør med særpregede detaljer. Jernovn i stove, skorstein med peis ute i svalgang. Stova fremstår som svært inntakt og har stor antikvarisk verdi.

Tilstandsvurdering.

Torvtak i god stand.

Ny takkonstruksjon med noe gjenbruk av sutak.

Vinduer i god stand.

Blyglassvindu trenger restaurering med utskiftning av blytremmer.

Vannbord ved inngangsbord råttent.

Jernovn ikke montert.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Restaurering blyglassvindu	12 000,-
Skifting vannbord v/inngangsgavl	2 000,-
Montering av jernovn	6 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>20 000,-</u>
MVA 25%	5 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	25 000,-

Alle utskiftinger/innfellinger bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 7: Stove, Oddagarden.

Antikvarisk verdi.

Laftet stove fra 1700-tallet, trolig opprinnelig bygget som røykstove. Senere ombygget og påbygget, senest i forbindelse med innredning av moderne kjøkken. Huset har stor verdi for helheten i tunet, og laftestova kan tilbakeføres.

Tilstandsvurdering.

Grunnmur er i rimelig god stand, men må tettes enkelte steder.

Taket er nytt, tett og takkonstruksjon er i god stand.

Kledninger er skiftet og i god stand.

Dører og vinduer er skiftet og i god stand. En dør mangler til laftestova.

Innvendig i laftestova er mye avdekket og i dårlig stand. Peisen må totalrestaureres med ny pipe over tak. Gulvet er i dårlig stand, det svikter i bjelkelag og det er sannsynligvis råtne gulvbord. Nye panel innvendig må fjernes, og de gamle restaureres/suppleres. Det mangler 2 innedører. Loftet må også interiørmessig restaureres.

Arbeidsbeskrivelse.

Peisen må totalrestaureres og nytt pipeløp over tak mures som resten av pipen med plattlodd osv. Det lages kopi av den gamle døren til laftestova etter fotografi. Det må også lages to nye innedører.

Demontering/riving av nye paneler innvendig og nytt golvdekke med spikerslag og elektrisk anlegg. Reparasjon av gammelt panel utenpå laftetømmer. Nytt golv og bjelkelag i første etasje som kopi av eksisterende, noe gjenbruk. Ny belisting med kopier av originalt listverk. Innsetting av dører med listverk i kopi. Maling av paneler, dører og vinduer.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift	10 000,-
Tetting av gråsteinsmur i kjeller	10 000,-
Restaurering av peis komplett m/pipe	70 000,-
Nye dører utv. og innv. m/montering og belisting	35 000,-
Innvendig snekkerarbeid, komplett m/lister	160 000,-
Nytt golv og bjelkelag m/isolering	35 000,-
Innvendig malerarbeid komplett	90 000,-
Reparasjon av trapp med nytt gelender	10 000,-
Rydding	5 000,-
Uforutsette utgifter 20%	85 000,-
<u>SUM ex. MVA</u>	<u>510 000,-</u>
MVA 25%	127 500,-
TOTALBELØP inkl. MVA	637 500,-

Alle utskiftinger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 8: Fjøs, Oddagarden.*Antikvarisk verdi.*

Fjøs av nyere dato, ca. 50 år gammelt.

Laftet tømmer på gråsteinsmur.

Antikvarisk sett har huset verdi som del av tunet og som dokumentasjon av utvikling i lokal byggeskikk.

Tilstandsvurdering.

Gråsteinsmur i rimelig god stand.

Laftekonstruksjon i rimelig god stand, men med noe råteskader og husbukkangrep.

Takkonstruksjon er sterkt angrepet av husbukk i noen av sperrene. Eternitten er foreløpig tett.

Kledningen er delvis angrepet av husbukk og har en del råteskader. Vannbord og vindskier er råtne.

Golvebjelker og golv er i rimelig god stand, men trenger noe reparasjoner.

Døren er dårlig og må skiftes.

Vindu/luke må fornyes.

Arbeidsbeskrivelse.

Reparasjon av gråsteinsmur.

Skifting av sperr.

Utskifting av eternittak med bølgeblikk av tradisjonell type.

Reparasjon av laftekonstruksjon med innfelling.

Skifting av dårlig kledning.

Nye vannbord og vindskier.

Skifting av dårlig kledning.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift	10 000,-
Reparasjon gråsteinsmur	7 000,-
Innfelling i laftekonstruksjon	25 000,-
Skifting av sperr	20 000,-
Legging av bølgeblikk trad. type/gjenbruk	20 000,-
Skifting av vannbord og vindskier	12 000,-
Delvis reparasjon av kledning	20 000,-
Ny dør og vindu/luke m/montering	23 000,-
Reparasjon gulv innvendig	7 000,-
20% Uforutsett utgifter	28 800,-
SUM ex. MVA	172 800,-
MVA 25%	43 200,-
TOTALBELØP inkl. MVA	216 000,-

Alle utskiftinger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 9: Eldhus, Oddagarden.

Dette bygget er ikke tatt med her fordi det alt er igangsatt egen søknadsprosess, i hovedsak relatert til ombygging og funksjonsendring.

Hus nr. 10: Stabbur, Oddagarden.*Antikvarisk vurdering.*

Bygget i nyere tid (50-tallet) som erstatning for eldre stabbur som lå 2-3 m lenger øst. Huset er oppført i reisverk på støpte betongstabber, det har eternittak med sink renner, og det er bardunert fast i fjellet. Har verdi som del av tunet og som eksempel på utvikling av bygningshistorien på Otternes.

Tilstandsvurdering.

Betongstabbene er i god stand.

Reisverk og bordkledning er i bra stand, men en del bord må skiftes.

Tak og takkonstruksjon er i bra stand. Eternitten må sjekkes nøye hvert år, da den kan sprekke. Vindskier og vannbord må skiftes.

Dørene er i god stand, vinduer må restaureres.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Rigg, drift og rydding	5 000,-
Sjekking av tak, skifting av vindskier og vannbord	2 000,-
Restaurering 2 vinduer	5 000,-
<u>SUM ex MVA</u>	<u>12 000,-</u>
MVA 25%	3 000,-
TOTAL inkl. MVA	15 000,-

Alle utskiftinger/innfellinger bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 11: Driftsbygning (Lån), Oddagarden.*Antikvarisk verdi.*

Tidstypisk laftet driftsbygning fra midt på 1800-tallet. Deler av huset kan være eldre. Oppløftsark og låvebru tilføyd i 1948. Fikk bølgeblikktak i 1989. Bygningen har stått nokså uforandret siden den ble bygget. Stor antikvarisk verdi og viktig for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Gråsteinsmur i rimelig god stand.

Laftekonstruksjon sterkt angrepet av husbukk og store råteskader.

Takkonstruksjon sterkt angrepet av husbukk i både sperr og sutak.

Kledning sekundær grunnet skader i laftekonstruksjon.

Dører og vinduer i varierende stand.

Arbeidsbeskrivelse.

Opprydding og tømming av driftsbygning.
 Oppmåling, merking og demontering av tak- og laftekonstruksjon.
 Reparasjon gråsteinsmur.
 Gjenoppbygging av laftekonstruksjon med delvis gjenbruk.
 Utskifting av de fleste golvbjelkene.
 Legging av nytt golv.
 Nye taksperr og sutak m/torvtak.
 Restaurering/kopiering av dører og vinduer.
 Innredning for for sau.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift med innvendig opprydding	20 000,-
Oppmåling og merking	20 000,-
Demontering av tak- og laftekonstruksjon	92 000,-
Reparasjon av gråsteinsmur	10 000,-
Gjenoppbygging laftekonstruksjon med gjenbruk	410 000,-
Nye golvbjelker og golvbord	70 000,-
Ny takkonstruksjon med sperr og sutak, noe gjenbruk	90 000,-
Oppløftsark med låvebru	50 000,-
Torvtak komplett	140 000,-
Restaurering/kopiering av dører og vinduer med montering	44 000,-
Innredning for sau	20 000,-
Rydding	6 000,-
20% Uforutsette utgifter	194 400,-
SUM ex. MVA	1 166 400,-
MVA 25%	291 600,-
TOTALBELØP inkl. MVA	1 458 000,-

Alle utskiftinger/innfellinger bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 12: Kårhus (Nystova), Guttormsgården.*Antikvarisk verdi.*

Bygget som kårstove i 1839 i grovt laftetømmer. Bordkledd på to sider. restaurert i 1985 m/ bl.a. nytt tak. Stova har originale vinduer med vinduslemmer og intakte interiører. Innvendig stovedør med autentisk dekorasjonsmaling. Det er i dag sjelden å finne slike stover hvor det autentiske preget er så godt bevart, og den har stor antikvarisk egenverdi.

Tilstandsvurdering.

Tak: Nytt tak, sperr, sutak, papp, lekter og rekter. Gjenbruk av gammel takstein.
 Laftekonstruksjon: Angrepet av husbukk, men likevel i rimelig god stand. Sylstokk dårlig enkelte steder.

Vinduer: Originale vinduer med gammelt glass, trenger restaurering. En utvendig vinduslem mangler.

Innvendig tak: Deler av taklist (ca. en meter) i stova mangler.

Grunnmur: Bygget i gråstein og er i god stand, men utglidninger i trappen. Denne må restaureres.

Arbeidsbeskrivelse.

Vinduer tas ut for restaurering. Vinduslemmer demonteres og restaureres. En ny lem lages i kopi. Gråsteinstrapp demonteres og mures opp igjen på nytt. Taklist i stova kopieres og monteres. Noe innfelling og reparasjoner av sylstokk. Skruer på hengselbeslag bør skiftes.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift	3 000,-
Reparasjon av gråsteinstrapp	9 000,-
Restaurering av vinduer	70 000,-
Restaurering vinduslemmer, 2 lages nye	23 000,-
Innfelling/ reparasjoner av sylstokk, særlig i vegg mot N	10 000,-
En ny taklist i stove (kopi) m/montering	3 000,-
Rydding	2 000,-
Sum	120 000,-
20% Uforutsette utgifter	24 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>144 000,-</u>
MVA 25%	36 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	180 000,-

Alle utskiftinger/innfelling bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 13: Stove, Guttormsgarden.

Antikvarisk verdi.

Opprinnelig bygget som røykstove med kove og svalgang. Dette er trolig det eldste huset som står i tunet i dag og kan være bygget allerede på 1600-tallet. Den ble bygget om til lemstove på 1800-tallet, samtidig som den fikk innvendig paneling og nye vindusløsninger.

Svalgangen ble i løpet av 1800-tallet bygget inn i tømmer, dette er gjenbruktømmer fra 16-1700 tallet, muligens fra en annen stove på garden. Ved ombygning til lemstove ble bygningen forhøyet med nye bjelkelag og det ble satt inn peis. Stova fikk også nye, høyere dører med empirebelistning. Bygningen har stor antikvarisk verdi både ved sin alder og ved sitt autentiske og historiefortellende preg.

Tilstandsbeskrivelse og arbeidsbeskrivelse.

To stokker i gavlen ved inngangsdøren, over den eldste tømmerkisten, sterkt angrepet av husbukk. Disse er skiftet tidligere, men er sterkt angrepet av husbukk. Må felles inn nytt virke. Stova er i god stand og har bare behov for lettere vedlikehold som maling. Skraping, vasking og maling med 2 strøk linoljemaling av kledning og vinduer.

Kostnadsoverslag.

Innfelling av tømmer i østgavl	26 000,-
Malerarbeid	38 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>64 000,-</u>
MVA 25%	16 000,-
TOTALT inkl. MVA	80 000,-

Alle utskiftinger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 14: Stabbur Oddagarden.*Antikvarisk verdi.*

Laftet stabbur, trolig bygget på 1700-tallet. Bygget med stabber som står på grunnmurt kjeller. Tatt helt ned og restaurert i 1985. Likevel fremstår bygningen med stor grad av autensitet og originalitet. Den har stor antikvarisk verdi.

Tilstandsvurdering.

Nytt tak med nye sperr, sutak, papp, lekter og rekker. Gamle takstein.

Gamle golvbord innvendig, i rimelig god stand.

Laftkonstruksjon totalt restaurert, noe aktiv husbukk, særlig i sylstokk ved inngangsdør.

Repo foran inngangsdør er løst og må forsterkes/felles inn i sylstokk.

Dør og vindu i god stand.

Stabber i god stand.

Grunnmur i god stand, men med utglidninger ved kjellerdør.

Kostnadsoverslag:

Reparasjon grunnmur	4 000,-
Reparasjon sylstokk for repo	8 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>12 000,-</u>
MVA 25%	3 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	15 000,-

Alle utskiftinger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 15: Eldhus, Guttormsgarden.*Antikvarisk verdi.*

Laftet eldhus, kan opprinnelig være bygget på 1700-tallet. Har trolig hatt peis. Tatt ned i 1984 og bygget opp igjen i kopi. Kun et par lafteomfar er originale. Huset har vært brukt til baking, matlaging, klesvask og ølbrygging. Har verdi for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Nytt tak, reker og lekter.

Laftekonstruksjonen for det meste ny, med et par stokker av gammelt tømmer. Angrepet av aktiv husbukk.

Ny dør.

Inntrengning av klatrende humle på sydveggen.

Kostnadsoverslag.

Utvendig rydding langs østvegg, stanse inntrengning av humle	1 000,-
Mindre reparasjoner av husbukkangrepet tømmer	3 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>4 000,-</u>
MVA 25%	1 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	5 000,-

Hus nr. 16: Fjøs, Guttormsgarden.*Antikvarisk verdi.*

Laftet fjøs, original trolig fra seint 1700/tidlig 1800-tallet. Opprinnelig bygning tatt ned i 1984 og gjenreist i kopi. Viktig for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Nytt torvtak i god stand.

Ny laftekonstruksjon i kopi av gammelt. Noen få opprinnelige stokker er bevart, saget på oppgangssag. Det nye laftetømmeret er flere steder angrepet av aktiv husbukk.

Råteskader i vegg mot sør, grunnet vannsig fra torvtaket på nabohus (løe, hus nr. 20) som kommer for tett innpå veggen.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Takrenne på nordsiden av tak på hus 20	4 000,-
Innfelling av tømmer i sørveggen	16 000,-
Uforutsette utgifter 20%	4 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>24 000,-</u>
MVA 25%	6 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	30 000,-

Alle utskiftinger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr.17: Driftsbygning (lån), Guttormsgarden.*Antikvarisk vurdering.*

Laftet driftsbygning fra midten av 1800-tallet. Deler av tømmeret er av en eldre type, dette kan tyde på gjenbruk fra en annen bygning eller ombygning av eldre bygning på stedet.

Låvebru og bygget til på 1940-tallet. Bygningen har stor verdi for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Gråsteinsmur er i ujevn forfatning og en del må repareres.

Laftekonstruksjon er i dårlig forfatning, sterkt angrepet av husbukk, men også med betydelige råteskader.

Takkonstruksjon har i dag sperr med bølgeblikk og er tett, men også her er det store skader på sperr og sutaksbord.

Arbeidsbeskrivelse.

Oppmåling, merking og demontering av hele laftekonstruksjonen. Reparasjon av gråsteinsmur. Gjenoppbygging av laftekonstruksjon med gjenbruk av brukbart tømmer. Ny takkonstruksjon for torvtak med delvis nye sperr og helt nytt sutak. Reparasjon av dører, noen nye.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift m/opprydding innvendig	20 000,-
Oppmåling og merking	20 000,-
Demontering tak og laftekonstruksjon	90 000,-
Reparasjon gråsteinsmurer	15 000,-
Gjenoppbygging av laftekonstruksjon m/gjenbruk	460 000,-
Gulvbjelker og gulv	95 000,-
Ny takkonstruksjon, noe gjenbruk av sperr og nytt sutak	100 000,-
Torvtak komplett	160 000,-
Nye labankdører med innsetting	48 000,-
Rydding	5 000,-
Uforutsette utgifter 20%	202 600,-
SUM ex. MVA	1 215 600,-
MVA 25%	303 900,-
TOTALBELØP inkl. MVA	1 519 500,-

Alle utskiftinger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 18: Stabbur/tidl. kvernhus, Tomasgarden.*Antikvarisk verdi.*

Laftet stabbur, opprinnelig kvernhus, flyttet til tunet rundt 1850. Kiste innvendig datert 1862. Det er tidligere utført mindre reparasjoner. Bygningen er et sjeldent eksempel på denne typen av bruksendring. Den har et autentisk preg og er antikvarisk verdifull.

Tilstandsvurdering.

Nytt tak med Vosseskifer, papp, lekter og reker.

Laftekonstruksjon i god stand, litt husbukkangrep i 2-3 stokker i vest-gavl.

Stående bordkledning i øst-gavl, 3-4 bord angrepet av husbukk.

Stabbene i god stand, hjørnet mot SØ er skadet og ute av stilling.

Hjørnekasse i SØ-hjørnet råteskadd og angrepet av husbukk

Grunnmur ferdig restaurert og i god stand.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Ny stabbe	4 000,-
Skifting av hjørnebord (SØ)	4 000,-
Innfelling i tømmer	6 000,-
<u>Sum ex MVA</u>	<u>14 000,-</u>
MVA 25%	3 500,-
TOTALBELØP inkl. MVA	17 500,-

Alle utskiftninger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 19: Stove (Linastova), Tomasgarden.

Laftet lemstove, opprinnelig fra midten av 1800-tallet. Tatt ned og gjenoppbygd 1994-95.

Huset er totalt restaurert og er i god stand. Viktig for helhet og identiteten i tunet.

Nytt tak med dråpeskifer.

Laftekonstruksjon med store utskiftninger, i god stand.

Nye vinduer som kopier.

Kjelleren er reparert.

Huset trenger kun vanlig, løpende vedlikehold.

Hus nr. 20: Stabbeløe med fjøs i kjelleren, Tomasgarden.

Antikvarisk verdi.

Ny kopi av gammel løe fra ca. 1820, med fjøs i kjelleren. Opprinnelig bygning revet og ny oppført i kopi. Alt nytt. Viktig for helheten i tunet og har på den måten antikvarisk verdi.

Tilstandsvurdering.

Torvtak med torvhaldstokk og krokar. I god stand, men innkilte stein i nedkant gjør at torvhaldet presses opp fra krokene. Bør utbedres på sikt.

Laftekonstruksjon i meget god stand.

Grunnmur i god stand.

Huset trenger kun vanlig, løpende vedlikehold.

Hus nr. 21: Stall, Tomasgarden.

Antikvarisk verdi:

Opprinnelig bygget på 1700-tallet. Laftet stall, innvendig meget inntakt. Bygningen tidligere bordkledd, nå er det bare sydveggen som er kledd. Inntil nordveggen står det en bod i reisverk, kledd med ukanta bord. Stallen representerer en sjelden type i dag og har stor antikvarisk verdi.

Restaurert 1984-93 med bl.a. nytt tak.

Tilstandsvurdering.

Tak: Papp, reker og lekter samt pannestein i god stand.

Vegger: Laftingen i veggene sterkt angrepet av husbukk. Vestveggen luter utover.

Sylstokken under dør helt ødelagt av råte og husbukkangrep. Beitskiene er hardt angrepet av husbukk.

Vinduer: Ett lite vindu som er i god stand.

Dører: Tre dører i rimelig god stand, *et eller annet* på dør i bod må repareres.

Gulv: Innvendig gulv med mye skit.

Grunnmur: I god stand.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Rigg og drift	5 000,-
Innfelling av laftetømmer, skifting av sylstokk og beiteskier	30 000,-
Reparasjon av grunnmur	5 000,-
Legging av takpanner på bod, med reker og lekter	12 000,-
Reparasjon av dør	6 000,-
Ny stallinnredning	8 000,-
Reparasjoner av innvendig gulv	8 000,-
Rydding	2 000,-
Sum	76 000,-
20% Uforutsett	15 200,-
<u>SUM ex MVA</u>	<u>91 200,-</u>
MVA 25%	22 800,-
Totalbeløp inkl. MVA	114 000,-

Alle utskiftinger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 22, Stabbur i Tomasgarden.*Antikvarisk verdi:*

Byggeår 1820-1840. Bygget har elementer som kan være gjenbruk fra en eldre bygning.

Utvendige sperr mot vest er gamle ljøresperr fra en røykstove. Innvendig bete har spor etter profiler som kan være betydelig eldre enn bygget. Bygget har mange autentisk trekk med få endringer eller utskifting av materialer siden oppføring. Det har stor antikvarisk egenverdi og er viktig for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering:

Grunnmur: I god stand i nord, vest og sør. Mot øst stiger terrenget, og steinen under stabben i det sørøstlige hjørnet ligger for høyt. Her bør terrenget senkes og steinene legges bedre til rette.

Stabbene: Store råteskader på flere og sterkt angrepet av husbukk. 6 bør skiftes ut og lages i kopi. Resten er i rimelig god stand.

Laftekonstruksjon: Forholdsvis god stand, litt husbukk på veggen mot syd hvor det også er en del råteskader på 1. og 2. omfar.

Svalgang mot øst: Både sylstokk/ramme og opplengere er sterk angrepet av husbukk.

Kledning på svalgang er meget angrepet av husbukk og litt råte.

Utvendig trapp: Sterkt råteskadet og angrepet av husbukk.

Tak: Omtekket med sutaksplater, nye rekker og lekter og gamle panner, anslagsvis for 15-20 år siden. Taket er tett. Sperrere er i rimelig god stand, men noen har råteskader utvendig.

Sutaket består av gamle bord i rimelig god stand.

Gulv: Varierende kvalitet og noe må skiftes. Bærebjelker er underdimensjonert.

Saltimpregnert.

Vinduene: Vindusfagene med karm mot vest er i rimelig god stand. Lite vindu mot øst må fornyes.

Dører: Ytterdør må trolig fornyes. Innvendige dører til kott i svalgang og til hovedrommet er i rimelig god stand.

Arbeidsbeskrivelse:

Reparasjon av murfundament under stabbe i sørøst.

Jekke opp hjørne i sørøst.

Skifte sylstokk og 1.omfar på sørvegg.

Demontere kledning i svalgang på østvegg, 50% utskiftning.

Skifte sylstokk, opplengere og reparasjon av stående innvendig kledning i svalgang.

Delvis gjenbruk av kledning på nord-og sørvegg.

Utskifting av 6 stabber

Restaurering av vinduer – 1 tofags og 1 enfags.

Legge nytt gulv oppå det gamle

Lage ny inngangsdør (kopi) med innsetting

Restaurering av to innerdører

Ny trapp uten forbindelse til kledning og tømmer, mures i gråstein.

Maling av huset, ett strøk komposisjonsmaling. Vinduer linoljemaling.

Kostnadsoverslag:

Rigg og drift	6000,-
Jekke opp hjørnet i SØ, utbedring av fundament for stabbe	8000,-
Svalgang mot øst: Reparasjoner/utskiftninger av sylstokk, opplengere, innvendig og utvendig kledning.	21000,-
Kopi 2-delt ytterdør	9000,-
Restaurering 2 innerdører	8000,-
Restaurering vinduer	11000,-
Nye stabber, 6 stk m/montering	28000,-
Ny trapp	6000,-
Innfelling to omfar mot syd	18000,-
Reparasjon av gulv	8000,-
Nytt gulv oppå det gamle	10000,-
Maling utvendig	13000,-
Rydding	4000,-

20% uforutsett	26000,-
SUM ex. MVA	180000,-
25% MVA	45000,-
Totalbeløp inkl. MVA	225000,-

Alle utskiftninger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 23. Eilertstova. Tomasgarden.

Antikvarisk verdi:

Opprinnelig gammel røykstove, bygget tidlig 1700 eller tidligere. Sotete taksperr og sutaksbord. En ljoresperre igjen. Beter med tydelige profiler. Inne i stoverommet er det halvlemmer med utskåret gelender både mot øst og vest. Ombygd til lemstove trolig på 1800-tallet. Nåværende vinduer av senere dato, tidligere vinduer trolig smalere, muligens med utvendige heiselemmer slik som på nabobygget (nr. 24).

Til tross for utskiftningene, så er bygget totalt sett svært autentisk og representerer en sjelden stovetype i Sogn.

Utgjør en viktig del av husrekken 22-25 som har vesentlig verdi for helheten i tunet. Stor egenverdi, bygning av nasjonal verdi.

Tilstandsvurdering:

Grunnmur: I rimelig god stand, men *store deler av vestmuren holder på å rase ut grunnet frostsprengning.*

Kjeller: Har fuktproblemer med begynnende soppangrep.

Laftekonstruksjon: I rimelig god stand, men råteskader i sørveggen mot nabohuset (24).

Sylstokken på østveggen råteskadet under kledning. Sylstokk i vestveggen er svekket og tilgrodd med lav. Grunnet utglidningene i grunnmuren, *er den i sydenden trukket ut av sin opprinnelige posisjon.*

Tak: Nytt tak og skorstein fra 1993-94. Gjenbruk av gamle takstein, sperr og sutak. Taket er tett.

Kledning: Østvegg og sørvegg i sval er kledd med stående tømmermannskledning med profilerte overliggere. Deler av dette er forvitret og har råteskader.

Vinduer: Rimelig god stand, men må fullrestaureres.

Dører: Utvendige dører er slitte og utette. Må repareres.

Interiør: Rimelig god stand, mindre reparasjoner på påregnes. Naturlig slitasje.

Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag.

Rigg og drift	10000,-
Avstempling og riving av grunnmur mot vest	11000,-
Gjenoppbygging av grunnmur i gavl mot vest med leire	40000,-
Utgraving og drenering av kjeller	20000,-
Pukking av kjeller	10000,-
Senking av terrenget mot øst, evt. drengroft	20000,-
Jekking bygning i sørvest, reparasjon laftehjørne	30000,-

Innfellinger i sylstokk mot øst og i vegg mot sør	25000,-
Innfelling og reparasjoner av kledning i svalgang mot sør og øst	18000,-
Restaurering av 2 trefags vinduer	18000,-
Restaurering av 2 tofagsvinduer	12000,-
Restaurering av inngangsdør	5000,-
Reparasjon av kjellerdør	5000,-
Kalking av grunnmur m/lesket kalk	18000,-
Maling av tømmer, kledning og vinduer, 2 strøk komposisjonsmaling	35000,-
Rydding	3000,-
Sum	280000,-
20% uforutsette utgifter	56000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>336000,-</u>
25% MVA	84000,-
Totalbeløp inkl. MVA	420000,-

Alle utskiftinger/innfellinger bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 24: Kårstova, Tomasgarden.

Antikvarisk verdi.

Stove fra 1820-1840, flere elementer kan være eldre.

Mange bevarte detaljer gir stova stor verdi. Den er ikke vesentlig endret etter 1860.

Tre vinduer i vestgavl med skyvelem, de to stovevinduene er gamle m/utvendige barokkbeslag og innvendig belisting i Louis-seize stil.

Taklist i stove i rokokko, golvlister i empire.

Labankdør med empirebelisting.

Stor antikvarisk egenverdi og viktig for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Taket i god stand.

Laftevegger i god stand, noe råteskader enkelte steder på sylstokker.

Kledning er i meget dårlig stand.

Vinduene i varierende stand.

Grunnmuren i meget dårlig forfatning.

Kjeller ikke besiktiget (ikke tilgang). Store fuktproblemer i nabobygget (nr.23).

Arbeidsbeskrivelse.

Grunnmuren må delvis tas ned i gavlvegg mot vest og ene sidevegg (syd).

Vinduene taes ut for restaurering på verksted.

Kledningen må skiftes som følge av råte og husbukkangrep, noe gjenbruk.

Noe innfellinger på tømmer- og sylstokker.

Restaurering av kjellerdør og inngangsdør.

Sjekking av tak, mangler takstein.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift	10000,-
Reparasjon gråsteinsmur	42000,-
Kalking gråsteinsmur m/lesket kalk	9000,-
Restaurering av 5 vinduer (3 m/skyvelem)	52000,-
Listing av vindu og avslutninger hjørnebord	9000,-
Sjekk/reparasjon av taket (mangler takstein)	6000,-
Restaurering 2 dører (kjellerdør og inngangsdør)	12000,-
Reparasjon/utskiftninger kledningsbord (kopi)	30000,-
Innfellinger i tømmer/sylstokk	14000,-
Maling vinduer m/linoljemaling	8000,-
Maling av kledning og tømmerkasse, 2 strøk komposisjonsmaling	20000,-
Rydding	2000,-
Sum	214000,-
20% uforutsette utg.	42800,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>256800,-</u>
25% MVA	64200,-
TOTALBELØP inkl. MVA	321000,-

Alle utskiftninger/innfellinger bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 25: Lån (driftsbygning) Tomasgarden.*Antikvarisk vurdering:*

Antatt byggeår ca. 1860. Grunnmurens utforming er tidstypisk for denne perioden. Mye av tømmeret i veggene er gjenbrukstømmer. Dette harmonerer med opplysninger om at deler av bygningen er eldre og har fått nye påbygninger etter behov. Sannsynligvis har tidligere bygning(er) blitt demontert i forbindelse med oppføring av nåværende grunnmur, som inneholder fire rundboger i langvegg mot vest og en (gjenmurt) i søndre gavlvegg. Tømmeret har blitt brukt om igjen ved oppføring av eksisterende konstruksjon. Oppe består låna av to laftekasser som er bygget sammen. I nord inneholder den kyrafjøs med 11 båser og to binger (trolig opprinnelig 14 båser) samt loft, i sør en låve med to høystål og et midtrom. Dette ble utbygget med låvebro mot øst og oppløft-ark mot vest ca. 1948. Kjelleretasjen inneholder møkkakjeller samt sau- og geitefjøs. Låna var i sin tid blant de største i Aurland kommune.

Bygget har få arkitektoniske detaljer, men har stor historiefortellende verdi som et autentisk og representativt eksempel på hvordan de moderne driftsbygningene begynte å ta form på denne tiden. Den utgjør et signalbygg med stor verdi for helheten i tunet.

Tilstandsvurdering.

Vegg-tømmeret er i til dels svært dårlig forfatning grunnet råde, husbukk og mit. En mindre del av tømmeret kan brukes, resten må skiftes. Gulvbjelkene er råtne og har til dels løsnet fra festene i vestmuren. *Det er ikke tilrådelig å la besøkende slippe inn i bygget, da gulvet kan*

rase ned når som helst. Deler av takkonstruksjonen er ødelagt, men mye av taksteinen kan brukes om igjen. Setningskader i en av buene i grunnmur.

Arbeidsbeskrivelse.

Bygget kan ikke reddes slik det står, men må demonteres på kontrollert måte med tanke på gjenbruk av brukbare deler. Kjeller må tømmes og graves ren. Murverket må kontrolleres i forhold til setninger og stabilitet. Buevindu i fremste ende gjenåpnes. Nye gulvbjelker, de gamle er til dels helt råtnet bort.

Ved gjenoppbygging av laftekonstruksjon er det flere hensyn å ta. Huset er opprinnelig bygget av gjenbruktømmer. Hvis det ved gjenoppføringen benyttes moderne standard tømmer som erstatning for alt det som må skiftes ut, vil huset miste mye av sitt særpreg. Dette tas best vare på ved å kopiere stokk for stokk, bit for bit. Dette vil være svært tidkrevende og vil dessuten gi bygningen de samme konstruksjonsmessige svakheter som den lider under i dag. En annen mulighet er å bruke gjenbruktømmer av høy kvalitet. Men om dette lar seg skaffe i slike mengder som det her er behov for, er noe usikkert. Trolig kommer man ikke utenom å bruke en betydelig andel med nytt tømmer. Dette bør være av førsteklasses kvalitet med mest mulig al for å beskytte mot husbukken. Det bør dessuten skjæres forholdsvis grovt til, slik at det er mulig å gjenskape mest mulig av det uregelmessige og spesielle preget huset alltid har hatt.

Det må legges nytt tak, men ca. 50% av sperrene kan brukes på nytt. Hele taket bør tekkes med tegl av gammel type. Mesteparten av eksisterende tegl kan brukes.

Kostnadsoverslag:

Rigg og drift:	15 000,-
Stillas	60 000,-
Utgravning av møkkakjeller	24 000,-
Demontering av saue-og geitefjøs med utgraving	30 000,-
Pukking og drenering av hele kjelleren	30 000,-
Oppmåling, registrering, merking av laftevegger	15 000,-
Demontering tak	50 000,-
Demontering av laftevegger	90 000,-
Demontering innredning kyrarfjøs	8 000,-
Demontering golvbord kyrarfjøs/løe	10 000,-
Demontering/oppmåling utedo	8 000,-
Reparasjon gråsteinsmur (en kvelving usikker)	55 000,-
Nytt bjelkelag kyrarfjøs, golvbord og luke	70 000,-
Gjenbruk bjelker og golvbord låvedel (noe nytt)	60 000,-
Gjenoppføring laftekonstruksjon, 40% gjenbruk	410 000,-
Gjenoppbygging takkonstruksjon 60% gjenbruk	90 000,-
Nytt sutak/sutaksplater, lekter og rekter samt legging av stein	110 000,-
Innkjøp av gammel takstein	30 000,-
Nye renner med beslag	20 000,-
Ny låvebru og oppløftsark	50 000,-
Ny kledning på vegg m/montering	25 000,-
Gjenoppbygging av utedo m/grunnmur og tak	25 000,-
Rekonstruksjon av kyrarfjøs, gjenbruk gml. mater.	30 000,-

Rekonstruksjon av sau- og geitefjøs	40 000,-
Nye dører som kopi av gamle	40 000,-
Restaurering vinduer	25 000,-
6 nye vinduer som kopi	18 000,-
Kalking gråsteinsmur, lapping med leire	35 000,-
Maling, 2 strøk, komposisjonsmaling tømmer, linoljemaling vinduer	62 000,-
Rydding	5 000,-
Sum	1 540 000,-
Uforutsette utgifter (20%)	308 000,-
<u>Sum ex. MVA</u>	<u>1 848 000,-</u>
MVA 25%	462 000,-
TOTALBELØP inkl. MVA	2 310 000,-

Alle utskiftinger/innfelling er bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

Hus nr. 26: Eldhus, Tomasgarden.

Antikvarisk verdi.

Eldhus bygget i reisverk av nyere dato. Bordkledd med stående kledning og bølgeblikkstkak. Har verdi for helheten i tunet som dokumentasjon på utviklingen av byggeskikken.

Tilstandsvurdering.

Gråsteinsmur og trapp: Deler av muren har sklidd vekk. Trapp bør mures opp på nytt. Reisverkskonstruksjon: Mye råteskader og husbukkangrep, rammen nede er delvis råtnet bort. Kledning er råtten nede og delvis angrepet av husbukk. Takkonstruksjon: Sperr og sutak med noe husbukkangrep. Bølgeblikk i god stand. Vindu angrepet av husbukk. Dør er i god stand, noe husbukkangrep på okene.

Arbeidsbeskrivelse.

Reparasjon av gråsteinsmur og trapp.
Utskifting av ramme og noe reisverk.
Skifting/innfelling av kledning.
Nytt vindu.
Skifting av oker på dør.

Kostnadsoverslag.

Rigg og drift	5 000,-
Reparasjon av trapp/gråsteinsmur	16 000,-
Skifting bunnramme og noe reisverk	17 000,-
Innfelling av kledning	21 000,-
Nytt vindu m/innsetting	6 000,-
Reparasjon av dør	6 000,-

Nye vindskier og vannbord	9 000,-
Rydding	5 000,-
Uforutsette utgifter 20%	17 000,-
<u>SUM ex. MVA</u>	<u>102 000,-</u>
MVA 25%	25 500,-
TOTALBELØP inkl. MVA	127 500,-

Alle utskiftninger/innfellingene bør utføres med kjerneved av furu grunnet stor fare for husbukkangrep.

SLUTTKOMMENTAR:

Totalbeløpet for samtlige bygninger vil komme på kr. 7 483 200 ex. MVA. Vi minner igjen om at det her kun er tatt med rene restaureringskostnader. Alle bruksrelaterte utgifter til vann, strøm etc. kommer i tillegg. Vi tillater oss også å gjenta at forfallet på en del av bygningene utvikler seg raskt. Det haster derfor med å komme videre i arbeidet med å redde Otternes. Kostnadene kan fort bli vesentlig høyere hvis ikke tiltak igangsettes snarest mulig.

Bergen/Skjolden den 9. oktober 2008

Geirr Vetti Mons Kvamme